

Gramper

Grampus griseus

De gramper, ook wel grijze dolfijn genaamd, is een zwaar gebouwde, tot circa 3,8 m lange dolfijn met een afgeronde kop met een nauwelijks zichtbare snuitpunt, en een hoge, sikkelvormige rugvin. Jongen zijn donker gekleurd, oude dieren worden vlekkerig grijs tot bijna wit met een contrasterende zwartgrijze rugvin en staart, donkere borstvinnen en een donkere tekening op de onderzijde, waarbinnen zich een witte, ankervormige buikvlek aftekent. Al op jonge leeftijd ontstaan op de huid krassen (littekens), veroorzaakt door onderlinge interacties en, vooral bij de kop, misschien ook door inktvissen. Het gebit is sterk gereduceerd; alleen in de onderkaak staan 2-7 paar tanden.

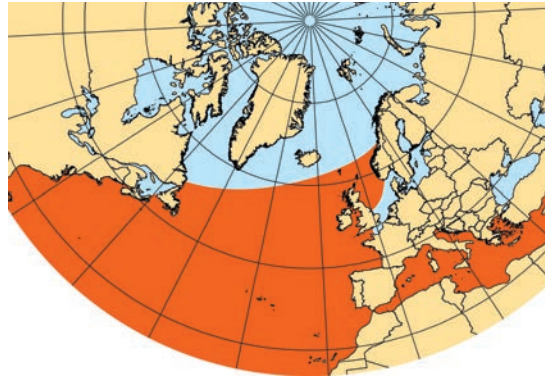
Grampers leven in kleine groepjes, die zich soms aansluiten tot concentraties van honderden dieren; ze zwemmen meestal langzaam en komen soms voor de boeg van schepen.

Voedsel

Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit inktvissen, met zo nu en dan vis (EVANS 2008C, KRUSE ET AL. 1999).

Areaal

De gramper is wereldwijd verspreid in tropische tot warm-gematigde wateren. Hij komt vooral voor op en langs de randen van het continentale plat en rond eilanden, tot dicht onder niet al te vlakke kusten (JEFFERSON ET AL. 2014). In het noordoosten van de Atlantische Oceaan ligt de noordgrens bij Schotland; de grootste concentraties daar bevinden zich aan de westkust. De soort is zeldzaam in de Noordzee (EVANS 2008C, REID ET AL. 2003, SCHULTZ 1970).

Voorkomen in Nederland

Gegevens tot 1946

Er zijn geen prehistorische vondsten bekend.

Vóór 1946 zijn er drie strandingen gedocumenteerd:

- 3 oktober 1895: Den Helder (♂, 2,87 m); deze werd pas veel later door Van Deinse (1931) gepubliceerd;
- Begin oktober 1917: Scheveningen (geslacht onbekend, ca. 3 m); aanvankelijk door Van Deinse (1931) vermeld als griend; pas in 1960 herkende hij de schedel als die van een gramper (VAN DEINSE 1961);
- 12 mei 1924: Sloedam bij Nieuw- en Sint Joosland, Walcheren (geslacht onbekend, ca. 3 m); ook deze werd aanvankelijk voor een griend aangezien, maar later, toen de schedel was opgespoord, correct gedetermineerd (VAN BREE 1976, VAN DEINSE 1931, VAN OORT 1926).

Rappé (2009) publiceert een oude foto van een gramper, gestrand of gevangen bij het Belgische Blankenberge in de jaren 1930. Het vermoeden dat dit dier deel uitmaakte van een groep van 12 dolfijnen die in 1934 in de haven van Blankenberge zijn gedood (DE SMET 1974), kan helaas niet worden bevestigd.

◀ Vermoedelijke verspreidingsgebied in de noordelijke Atlantische Oceaan; dwaalgast in de Noordzee.

Probable range in the northern Atlantic Ocean; vagrant in the North Sea.

◀ Gramper.
Foto: Steve Geelhoed.
Risso's dolphin.

Strandingen van grampers in 1970-1988.
Strandings of Risso's dolphins in 1970-1988.

Periode 1946-1969
Uit deze periode zijn geen meldingen bekend.

Periode 1970-1988
Uit deze jaren zijn twee strandingen bekend:

- 1970 (datum onbekend): Schiermonnikoog (geslacht en lengte onbekend), pas later herkend aan de schedel (VAN BREE 1976, HUSSON & VAN BREE 1976);

- 17 augustus 1970: Wassenaarseslag (♂, 3,42 m; VAN BREE & HUSSON 1974, HUSSON & VAN BREE 1972, 1976).

Betrouwbare waarnemingen van levende grampers in ons gebied zijn niet bekend. Twee meldingen, bij Camperduin op 26 augustus 1978 en bij Meetpost Noordwijk, het voormalige REM-eiland, op 10 mei 1979, kunnen bij gebrek aan een goede beschrijving niet worden aanvaard (CAMPHUYSEN & PEET 2006).

Periode 1989-2015
In deze periode is de gramper niet meer aangetroffen op of nabij onze kust.

Chris Smeenk & Kees (C.J.) Camphuysen

SUMMARY

Risso's dolphin *Grampus griseus*

Risso's dolphin is an extremely rare species in Dutch waters. Five strandings have been documented: one in 1895, 1917 and 1924, and two in 1970; there are no confirmed sightings.